

GK 54. szám *

I. A tervező a tervezési hibákért a megrendelővel szemben akkor is felelős, ha a megrendelő a terveket teljesítésként elfogadta, és kivitelezés céljából továbbadta. A megrendelő a tervek hibája miatt a kivitelezővel szemben felelősséggel nem tartozik.

II. A műszaki tervnek megfelelően elkészített létesítmény hibájáért a kivitelező kártérítéssel tartozik, ha a megrendelőtől kapott tervek hibáját felismerhette, a megrendelőt azonban erre nem figyelmeztette, vagy a munkát a jogszabály tilalma ellenére elvégzi. A közös károkozásra vonatkozó szabályok (Ptk. 344. §) szerint az így keletkezett kár a tervező és a kivitelező között megosztható, de a megrendelővel szemben a felelősségük általában egyetemleges.

III. A Legfelsőbb Bíróság Gazdasági Kollégiuma a GKT 29/1973., 67/1973. és 90/1973. számú állásfoglalásait, továbbá a GKT 3/1981. számú állásfoglalásának első mondatát nem tartja fenn.

A megrendelő (építtető, beruházó) általában egyfelől a tervezővel a kiviteli tervek elkészítésére, másfelől a kivitelezővel a létesítménynek tervek szerinti kivitelezésére tervezési, illetőleg építési szerződéseket köt. Ebből következik, hogy a tervező és a kivitelező között közvetlen szerződéses kapcsolat nincs. Felmerült tehát az a kérdés, hogy a tervezési hiba ellenére megvalósított létesítmény esetén miként alakul a három fél egymással szembeni felelőssége.

A kialakult gyakorlat szerint a megrendelő köteles a műszaki-gazdasági tervezési munkával kapcsolatban rendelkezésére álló adatokat, szakvéleményeket stb. a vállalkozó (kivitelező) rendelkezésére bocsátani, illetőleg a vállalkozó (kivitelező) kérésére a továbbtervezés szempontjából szükséges utasításokat megadni.

A megrendelő azonban sem a tervezés sem a kivitelezés terén nem szükségképpen tekinthető szakembernek (szakvállalatnak), ezért a tervező által készített terveket azok megfelelősége szempontjából annak ellenére sem köteles vizsgálni, hogy azokat a tervezési szerződés teljesítéseként veszi át a tervezőtől. Nincs is olyan jogszabályi rendelkezés, amely szerint a megrendelőnek (építtetőnek, beruházónak) a műszaki terveket jóvá kellene hagynia.

A gazdálkodó szervezetek között létrejött szerződések körében ugyanakkor általánosan érvényesülő szabály az, hogy a szolgáltatás elfogadása nem mentesít a hibás teljesítés következményei alól (Ptk. 316. §), vagyis minden gazdálkodó szervezet önálló felelősséggel tartozik a saját tevékenységi körébe eső cselekményekért és mulasztásokért. Ha tehát a tervező a tervek átadásával teljesít is, a megrendelőnek azok kifogás nélküli elfogadása azonban a tervező hibás teljesítésével oksági kapcsolatban nem áll. Ezért a tervező a minőségileg hibás tervek elkészítése miatt a hibás teljesítés folytán fennálló felelősséggel tartozik a megrendelőjével szemben (Ptk. 305. §, 410. §).

Más a helyzet a megrendelő és a kivitelező jogviszonyában. A megrendelő ugyanis a tervdokumentációt nem teljesítésként adja át a kivitelezőnek, hanem azért, hogy a kivitelező szolgáltatását (műszaki paraméterek, ellenérték stb. tekintetében) konkretizálja. Ezért a kivitelező a tervdokumentáció - mint szolgáltatás - hibája miatt a megrendelővel szemben szerződésszegési igényt nem érvényesíthet.

A továbbiakban felmerül az a kérdés, hogy ha a kivitelezés megfelel ugyan a megrendelő által

szolgáltatott terveknek, de a hibás műszaki tervezés miatt - a megrendelő és a kivitelező között létrejött szerződésben meghatározott teljesítési érdek nem valósulhat meg, miként alakul a kivitelező felelőssége a megrendelővel szemben, illetőleg a tervező felelőssége a kivitelezővel szemben.

A vállalkozó (kivitelező) elvárható magatartása szempontjából figyelemmel kell lenni a feleket terhelő együttműködési és tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó általános szabályok [Ptk. 205. § (3) bek., 277. § (2) és (3) bek.] mellett a Ptk. 392. §-nak (2) bekezdésére is, amely szerint "a vállalkozó köteles a megrendelőt minden olyan körülményről haladéktalanul értesíteni, amely a vállalkozás eredményességét vagy kellő időre való elvégzését veszélyezteti vagy gátolja. Az értesítés elmulasztásából eredő kárért felelős". Minthogy a kivitelezőtől az építési munkát illetően a kellő szakértelem elvárható, ezért a kivitelező a tervező részéről elkövetett, a megfelelő teljesítést gátló, veszélyeztető körülményekről, tervhibákról a megrendelőt tájékoztatni, figyelmeztetni köteles. Ehhez az szükséges, hogy a megrendelő (építtető, beruházó) által rendelkezésre bocsátott tervdokumentációt a szakvállalattól elvárható gondossággal vizsgálja meg. Ha ennek a kötelezettségnek nem tesz eleget, vagy olyan hibát, amelyet kellő gondosság mellett észlelhetett volna, nem ismer fel, vagy erről a megrendelőt nem tájékoztatja, ezzel a jogszabályban előírt kötelezettségét megszegi, s ezért - a megrendelővel szemben - a kártérítési felelőssége fennáll.

Nyilvánvaló azonban, hogy az eredendően a hibás tervezés miatt jelentkező - bár a kivitelező megfelelő gondossága esetén részben vagy egészben elhárítható - létesítményhiba esetén a tervező sem mentesülhet saját hibájának a kárkövetkezményei alól. Ilyen esetekben tehát a többek közös károkozásának szabályai (Ptk. 344. §) az irányadóak, vagyis a tervező és a kivitelező a hibás tervek alapján kivitelezett és ezért hibás létesítménnyel kapcsolatban a megrendelőnél keletkezett károkért egyetemleges felelősséggel tartoznak.

A bíróság - A Ptk. 344. §-nak (3) bekezdése alapján - mellőzheti az egyetemleges felelősség megállapítását, és a károkozókat közrehatásuk arányában is marasztalhatja. Ennek különösen azért van jelentősége, mert esetenként a kivitelezőnek a szükségessé vált javítási munkákat saját károkozásának mértékén túl is el kell végeznie, pl. a munkák oszthatatlansága miatt. Az sem kizárt azonban, hogy a tervezőnek kell - a javítási tervek szolgáltatásán felül teljeskörűen helytállnia, pl. a kivitelező jogutód nélküli megszűnése miatt.

Általános szabályként azonban az állapítható meg, hogy a közös károkozás következményeinek reá eső részét mindkét vállalkozónak (tervezőnek, kivitelezőnek) - közrehatása esetén annak mértékéig az építtetőnek is - általában viselnie kell.

A GKT 3/1981. számú állásfoglalás második mondata - kiegészítő jelleggel kapcsolódik a GK 3. számú állásfoglalásához, ezért fenntartása továbbra is indokolt.

* Az állásfoglalást a Kúria Polgári Kollégiuma az 1/2014. PJE határozat értelmében az új Ptk. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tartja.